

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра педагогіки та методики навчання іноземних мов

Курсова робота з методики навчання німецької мови на тему
«ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ГОВОРІННІ В
УЧНІВ 5 КЛАСУ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ КАЗОК У
ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ»

Члени комісії: (підпис) _____ Зеня Л. Я. (підпис) _____ Свиридюк В. П. (підпис)	студентки групи СОнім20-20 філологічного факультету освітніх технологій освітньо-професійної програми Іноземні мови та літератури, методика навчання іноземних мов і зарубіжної літератури (німецька мова і друга західноєвропейська мова) за спеціальністю 014 Середня освіта Ямкової Яни Сергіївни
	Науковий керівник – доктор педагогічних наук, доцент Свиридюк В. П.
	Національна шкала – Кількість балів – Оцінка ЄКТС –

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	6
1.1 Цілі та зміст формування лексичної компетентності учнів 5 класів	6
1.2 Етапи формування німецькомовної лексичної компетентності у монологічному мовленні в учнів 5 класів	7
1.2.2 Етапи формування німецькомовної лексичної компетентності у діалогічному мовленні в учнів 5 класів	8
1.3. Особливості застосування методу казки у позакласній роботі з німецької мови	12
РОЗДІЛ 2. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ КАЗКИ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ГОВОРІННІ УЧНІВ 5 КЛАСІВ	18
2.1 Організація та методика проведення позакласної роботи	18
2.2 Розробка вправ на основі казки для формування німецькомовної лексичної компетентності у говорінні учнів 5 класів	19
2.3 Реалізація комплексу вправ під час позакласного заходу	22
2.4 Результати роботи	23
ВИСНОВКИ.....	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	26
ДОДАТКИ.....	29

ВСТУП

У сучасному глобалізованому світі питання комунікації набули особливого значення. Ефективне життя та функціонування в умовах інформаційного суспільства стає можливим за умови розвитку комунікативних навичок особистості, її здатності орієнтуватися в численних інформаційних потоках, використовувати різноманітні бази даних та вміння налагоджувати діалог із представниками суспільства: різних мовних спільнот. Спілкування змінює світ і водночас висуває нові вимоги до рівня володіння особистістю різними засобами спілкування. Як відомо, діалог поколінь і культур передбачає пошук спільної мови, особливо в буквальному значенні: за допомогою міжнародних засобів спілкування, іноземних мов. До пріоритетних напрямків модернізації національної системи освіти віднесено оновлення навчального мовознавчого процесу в усіх його елементах і етапах реалізації. Підкреслюється, що основою вивчення іноземних мов (особливо німецької) на різних рівнях навчання має бути активне спілкування учасників педагогічного процесу. Необхідно максимально враховувати специфіку спілкування іноземною мовою в умовах реального життя та майбутньої професійної діяльності. Тому велике значення надається створенню психологічно комфортної атмосфери спілкування на уроці. Побудова та підтримка такої атмосфери, а також реалізація її мовного та дидактичного потенціалу є пріоритетним завданням учителя, який повинен керуватися рядом очевидних міркувань, таких як: акти спілкування здійснюються з метою задоволення відповідної комунікативної потреби; комунікативні потреби студентів можуть бути індивідуалізованими та пов'язаними з іншими диспозиційними елементами їхньої мотиваційної сфери. Успішність задоволення комунікативних потреб пов'язана з низкою інструментальних (операційних) характеристик учнів – розвитком мовленнєвих умінь і навичок, володінням соціальними зразками вербальної поведінки, розумінням особливостей міжкультурних реалій і т.д.

Тому в учнів повинні бути мотив, мета, особистісний зміст висловлювання, бажання і вміння налагодити спілкування, підтримати його і

завершити з урахуванням культурних особливостей. Діалогічне мовлення — процес мовленнєвої взаємодії двох і більше учасників спілкування. Тому в межах мовленнєвого акту кожен учасник чергує ролі слухача та мовця.

Діалогічне мовлення (ДМ) виконує такі комунікативні функції: 1) запит інформації – передачу інформації; 2) пропозиції (у формі прохання, наказу, поради) – прийняття/відхилення пропозиції; 3) обмін судженнями/думками/враженнями; 4) взаємопереконання/обґрунтування своєї точки зору. Кожна з цих функцій має свої специфічні мовні засоби і домінує в конкретному типі діалогу. Діалогічне мовлення завжди вмотивоване і, як і монологічне, характеризується зверненням. Однією з найважливіших психологічних особливостей діалогічного мовлення є його ситуативність.

Об'єктом дослідження є німецькомовні казки як засіб розвитку комунікативних компетентностей учнів 5 класу.

Предметом дослідження є процес формування лінгвістичної компетенції в діалогічному мовленні учнів 5 класу з використанням казки.

Мета роботи – теоретично обґрунтувати методику використання комплексу вправ на основі текстів казок у процесі формування лексичних компетенцій у діалогічному мовленні учнів 5 класу.

Мета роботи визначається і досягається шляхом вирішення низки взаємопов'язаних завдань:

- визначення мети та змісту розвитку лексичних компетентностей учнів п'ятого класу;
- вивчення етапів формування німецької лексичної компетенції в монологічному мовленні учнів 5 класу;
- проаналізувати етапи формування німецької лексичної компетенції в діалогічному мовленні учнів 5 класу;
- визначити особливості використання методу казки в позакласній роботі з німецької мови;
- розгляд використання методу казки в процесі формування лексичної компетенції німецької мови в мовленні учнів 5 класу.

Методи дослідження. У роботі використано комплекс методів, а саме: теоретичні: аналіз, порівняння, синтез, систематизація, класифікація та узагальнення теоретичних даних, викладених у педагогічній літературі; вивчення та узагальнення передового педагогічного досвіду тощо.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ
ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

1.1 Цілі та зміст формування лексичної компетентності учнів 5 класів

Лексична компетенція – це інтегративне особистісне утворення (синтез відповідних знань, умінь, установок, досвіду тощо), що уможливорює застосування лексичних знань у педагогічній і лінгвістичній практиці, у різних видах мовленнєвої діяльності та ситуативно виправдане використання лексичних засобів спілкування в соціальні умови (Бойко, 2018, с.29).

Формування лексичних компетентностей учнів у процесі вивчення німецької мови – це комплексний процес створення умов для цілеспрямованого збагачення словникового запасу, удосконалення пізнавального та мовленнєвого досвіду учнів; засвоєння лексичних норм сучасної іноземної мови щодо семантики, творення та функціонування слів; розвиток умінь визначати лексичні одиниці в навчальних текстах, розвиток лексичних навичок, уміння швидко й оригінально добирати словесні асоціації для мовного спілкування; стимулювання емоційно-ціннісного ставлення до української мови та мовлення на основі розвиненого значення слів (Вишневський, 2011, с.45).

При формуванні лексичних компетенцій учнів важливо враховувати такі закономірності:

- 1) збагачення словникового запасу учнів передбачає використання їх чуттєвого досвіду в активній навчально-пізнавальній діяльності;
- 2) формування знань про лексику слова залежить від поєднання аналітичних робіт щодо структури семантики окремого слова та врахування особливостей його функціонування в контексті;
- 3) плавність слова в мовленні залежить від засвоєння ЛЗ і ГЗ значення спорідненого з ним слова з урахуванням його словотворчих і функціональних особливостей;
- 4) образ мовлення людини залежить від її роботи над переносним значенням цього слова;

5) асоціативне мислення та увага до переносного значення лексичних одиниць мають величезний вплив на розвиток мовно-естетичного почуття учнів (Карп'юк, 2005, с.87).

Завдання вчителя німецької мови – створити позитивне навчальне середовище, яке підвищує внутрішню мотивацію до навчання, сприяє розвитку словникового запасу учнів, стимулює їхнє бажання вивчати німецькі слова, оволодівати лексичними нормами, використовувати варіабельні та доречні лексичні засоби для висловлювання в комунікативних ситуаціях. Можливості розвитку такого середовища забезпечують традиційні та інноваційні методи та засоби навчання.

1.2 Етапи формування німецькомовної лексичної компетентності у монологічному мовленні в учнів 5 класів

Монологічне мовлення є усно-мовленнєвою формою спілкування, що передбачає зв'язне і неперервне висловлювання однієї особи, звернене до одного або декількох слухачів, співрозмовників (іноді – до самого себе) (Бойко, 2007, с.135).

Воно характеризується такими ознаками, як тривалість висловлювання, що може бути різною за часом та структурою тексту і темою, які можуть змінюватися залежно від рівня та мети, визначеної навчальною програмою. Згідно з програмними вимогами, учень 5 класу має вміти:

- надавати інформацію та ставити запитання з метою її уточнення;
- висловлювати своє ставлення до вчинків, думок, позицій інших людей;
- порівнювати події, факти, явища, висловлювати свої почуття та емоції;
- приймати або відхиляти пропозицію;
- висловлювати згоду або незгоду (Довідник учителя німецької мови в запитаннях та відповідях, 2006, с.129).

За таких умов в учнів 5 класу розвивається і вдосконалюється іншомовна комунікативна компетентність (ІКК загалом і компетентність у

монологічному мовленні як її складова, зокрема. Успішність розвитку компетенції у монологічному мовленні залежить від сформованості належних вмінь навичок, знань і комунікативних здібностей особистості.

С.Ніколаєва, В.Редько зазначають, що мовні компетентності (лексична, граматична та фонетична) є підґрунтям для вдосконалення компетентності у монологічному мовленні. Залежно від комунікативної мети лінгвісти виокремлюють декілька видів монологу, а саме: опис, розповідь (оповідь та повідомлення) і міркування (роздум) (Ніколаєва, 2008, с.52; Редько, 2007, с.59).

Будь-який вид монологу вимагає від мовця вміння правильно формулювати власні думки і висловлювати їх, комбінувати різні фрази, доповнювати та видозмінювати вже засвоєні мовні структури, адаптувати їх, відповідно до поставлених цілей, обговорювати факти та розкривати відомі причини подій. Формування монологічного мовлення полягає у формуванні певних навичок і вмінь висловлювати свої думки за допомогою мовних структур. Це означає, що учні 5 класу навчаються адекватно використовувати мовні конструкції, вміло оперують вже засвоєними засобами мови й коректно висловлюють свої думки (Кушнерук, 2020, с.1)

Відповідно до загальнометодичного принципу комунікативності, завдання до вправи повинно мати комунікативне спрямування (у комунікативних та умовно-комунікативних вправах).

1.2.2 Етапи формування німецькомовної лексичної компетентності у діалогічному мовленні в учнів 5 класів

Діалогічне мовлення — процес мовленнєвої взаємодії двох і більше учасників спілкування. Тому в мовленнєвому акті кожен учасник виконує роль слухача та мовця (Парикова, 2002, с.49).

Діалогічне мовлення виконує певні комунікативні функції, такі як: передача інформації; пропозиції, прийняття/відмова від пропозицій; обмін судженнями/думками/враженнями; обґрунтування своєї точки зору. Кожна з

цих функцій має свої специфічні мовні засоби і домінує в конкретному типі діалогу. Так, В. Черниш під діалогічним мовленням розуміє процес мовленнєвої взаємодії двох або більше учасників спілкування. У мовленнєвому акті кожен учасник по черзі виступає в ролі мовця (ініціатора спілкування – адресата) і слухача (партнера по спілкуванню – адресата) (Черниш, 2011, с.17).

Під діалогічним мовленням слід розуміти словесну взаємодію двох або більше учасників (Діалогічне мовлення як процес мовленнєвої взаємодії двох або більше учасників спілкування, 2021, с.1).

З психологічної точки зору діалогічне мовлення, як і будь-який інший вид мовленнєвої діяльності, завжди мотивоване. Проте в умовах навчання мотив не завжди виникає сам по собі. Тому необхідно створити умови, за яких в учнів виникне бажання і потреба щось сказати, передати свої почуття, тобто помістити їх у «запропоновані обставини». Крім того, мотивації до діалогічного мовлення сприятимуть сприятливий психологічний клімат у класі, дружні стосунки та інтерес до роботи.

Однією з найважливіших психологічних особливостей діалогічного мовлення є його ситуативність (Ветхов, 2004, с.137). Сутність навичок діалогічного мовлення учнів розуміється як оволодіння прийомами повторення, спілкування, сприйняття, розуміння, формулювання ситуативно виправданих відповідей, формулювання значення, судження, стандартне та творче конструювання інтелектуальних комунікативних висловлювань та відповідна регуляція діалогічної діяльності на основі набутих знань та вмінь.

О.Бігич виділяє перелік мовленнєвих умінь, які необхідно формувати в учнів у процесі навчання діалогічного мовлення. До таких умінь належать: здатність до тиражування; вміння відповідати на питання, виходячи з ситуації, тобто задовольнити запит на інформацію; вміння вибирати із зібраних іншомовних засобів відповідні комунікативному завданню; вміння використовувати різноманітні вступні конструкції та тривіальні вирази; можливість розвитку однієї з реплік у зв'язне висловлювання; компенсаторні навички тощо (Бігич, 2006, с.49).

Визначення важливих особливостей діалогічного мовлення дозволяє виділити такі групи умінь діалогічного мовлення, що дозволить учням більш ефективно використовувати його в навчальних ситуаціях і повсякденному житті в полікультурному просторі:

- здатність до тиражування, уміння сформулювати запит на інформацію;
- вміння логічно, зв'язно і чітко відповідати на запитання;
- вміння донести інформацію для подальшого обговорення; уміння висловлювати оцінні судження щодо отриманої інформації;
- вміння висловлювати власну думку та дізнаватися ставлення співрозмовника до отриманої інформації;
- вміння підтримати чи відкинути думку співрозмовника, аргументувати власну точку зору;
- здатність сприймати і розуміти мову на слух, здатність сприймати отриману інформацію;
- вміння аналізувати отриману інформацію; здатність розуміти отриману інформацію;
- навички взаємодії (уміння почати розмову та продовжити її, зберігаючи порядок обміну коментарями; уміння спонукати партнера продовжити розмову;
- вміння проявляти ініціативу при зміні теми; уміння співрозмовника стимулювати та сприяти розвитку теми; можливість відновлення розмови;
- конструктивно-технічні навички (уміння вибирати з накопичених іншомовних засобів відповідні комунікативному завданню; уміння реалізовувати мовні функції за допомогою різноманітних мовних і немовних засобів; уміння використовувати різноманітні вхідні конструкції та тривіальні вирази, норми етикету, формули);
- можливість розвитку однієї з реплік у зв'язне висловлювання;
- компенсаторні навички (уміння використовувати паралінгвістичні засоби (міміка, жести); уміння використовувати повторне запитання для з'ясування розуміння; уміння на основі припущень розуміти невідомий елемент у мовленні співрозмовника (або загальний зміст висловлювання

співрозмовника); вміння використовувати різноманітні опори (зорові, слухові, вербальні, невербальні, змістовні і смислові)) (Гузь, 2000, с.41).

Характерними мовними особливостями діалогічного мовлення є його еліптичність, наявність «готових» мовленнєвих одиниць, слів, що заповнюють паузи, і скорочених форм (Куриш, Микитюк, 2005, с.73).

Відповідно до виділених етапів формування вмінь і навичок учнів у галузі діалогічного мовлення – підготовчого (або нульового), першого, другого і третього – система вправ для навчання діалогічного мовлення включає 4 групи вправ (Методика вивчення німецької розмовної мови, 2024, с.1):

- I група – «повторні» тренувальні вправи;
- II група – вправи на вдосконалення різних типів діалогічних єдностей;
- III група – вправи на створення мікродіалогів,
- IV група – вправи у створенні діалогів різного функціонального типу.

До першої групи належать рецептивно-репродуктивні та репродуктивні вправи умовного спілкування – на наслідування, заміщення, перетворення, відповіді на питання, повідомлення або запит конкретної інформації, спонукання до певних дій і т. д. II група включає рецептивно-репродуктивні вправи умовного спілкування в порядок обміну, інструкції; група III включає рецептивно-репродуктивні комунікативні вправи нижчого рівня, які дозволяють використовувати штучно створені словесні опори. IV група: рецептивно-репродуктивні комунікативні вправи (вищий рівень).

Метою іноземної мови як шкільного предмета є створення умов для оволодіння учнями вмінням спілкуватися іноземною мовою, яку вони вивчають. Йдеться про розвиток комунікативної компетенції іноземною мовою, тобто вміння та бажання безпосередньо спілкуватися іноземною мовою. Основою комунікативної компетенції в галузі іноземних мов є комунікативні навички. Діалогічна компетенція (далі ДК) – уміння мовно спілкуватися в діалогічній формі в важливих для даного віку сферах і ситуаціях спілкування відповідно до комунікаційне завдання. ДК припускає, що мовець вміє планувати, реалізовувати та адаптувати власну комунікативну

поведінку при формуванні та диференціації мовлення в різних типах діалогічних висловлювань відповідно до конкретної комунікативної ситуації (контексту), мовленнєвого завдання та комунікативного наміру та відповідно до принципу: спілкування (Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах, 2002, с.38).

1.3. Особливості застосування методу казки у позакласній роботі з німецької мови

Позакласна робота базується на оволодінні учнями вміннями та навичками, набутими на уроках німецької мови, тому дуже важливо, щоб учні якнайкраще використовували ці вміння та навички під час позакласної роботи. Одним із позакласних заходів є інсценізація казки.

Чудовим засобом передачі знань і досвіду у вивченні іноземних мов може бути казка. При правильному використанні на уроці та в позаурочний час він може надати учням неоціненну допомогу в досягненні результатів з предметів, які включають:

- залучення до культурної спадщини країн, розвиток ціннісного підходу до іноземної мови як інструменту вивчення та досягнення порозуміння між людьми та націями;

- розвиток комунікативних компетентностей іноземною мовою (говоріння, аудіювання, читання та письмо), необхідних для успішної соціалізації та самореалізації;

- збагачення активного та потенційного словникового запасу, формування знань з іноземної мови в освітніх культурах відповідно до вимог норм усного та писемного мовлення, правил мовного етикету (Барнич, 2008, с.185).

За допомогою казки, викладач здатний подати в цікавій формі лінгвокраїнознавчі відомості, які дозволять учню не лише краще познайомитися з культурою країни мови, що вивчається, але також і знайти великий багаж «фонових» знань, необхідних для успішної міжкультурної

комунікації. Крім того, завдяки культурознавчому матеріалу, покладеному в основу казки, викладач може формувати в учнів «уявлення про іноземну мову як про рівноцінний по відношенню до рідної мови засіб міжособистісного спілкування у всіх його проявах» (Бутрім, 2006, с.17). Вона дозволяє формувати та реалізовувати пізнавальний інтерес учнів. Існує широка низка можливостей використання лінгвістичних казок. Це стосується всіх видів мовної діяльності.

Так казка може виступати чудовим матеріалом для розвитку навичок говоріння, оскільки в її змістовній основі полягає мовна ситуація для обговорення. Систематичне використання лінгвістичної казки під час уроків і виконання комунікативних завдань, одна із шляхів формування в учнів готовності до використання іноземної мови у спілкуванні.

Також казка дозволяє розвинути навички сприйняття мови на слух, адже з її допомогою викладач може представити різні види завдань для аудіювання, зокрема, завдання на розуміння загальної ідеї або деталей казки. Лінгвістична казка може бути легко адаптована для роботи з тими, хто навчається на початковому етапі формування навички слухання, так як її матеріал може бути ілюстрований за допомогою картинок або відео, що може суттєво полегшити її сприйняття. Крім того, за допомогою лінгвістичної казки учні можуть розвивати і навички листа. «Створення казки самими учнями, крім удосконалення писемного мовлення, логічного побудови тексту, збільшення словникового запасу, розвитку орфографічної пильності допомагає засвоєнню теорії, граматичних правил» (Барнич, 2008, с.186).

Крім цього, матеріал казки може послужити для розвитку навичок читання. Роботу з нею можна організувати фронтально – як читання за викладачем, яке стане особливо корисним на початковому етапі освоєння навички. Для продовження навчання застосовні завдання читання тексту з ролей і навіть драматизації казки. Важливою особливістю тексту лінгвістичної казки є те, що він легко може бути наочно представлений чи обіграний за допомогою інтонації, міміки та рухів.

На уроках німецької мови та позакласних заходах мови казка може бути використана:

- «як засіб отримання нових знань;
- засіб вправи та закріплення знань;
- засіб перевірки знань учнів;
- засіб корекції;
- практична діяльність учнів;
- спосіб активізації психічних процесів та мови учнів;
- як спосіб і форма організації діяльності» (Бутрім, 2006, с.82).

Щоб робота з казкою на уроці найбільш продуктивною, необхідно здійснити її послідовно. Умовно, цей процес поділено на три етапи: передтекстовий; текстовий; післятекстовий. Розглянемо їх докладніше: Першим етапом є передтекстовий. На ньому вчитель створює у дітей мотивацію, необхідну для роботи. Перед розповіддю казки рекомендується налаштувати учнів на її слухання. Зробити це можна за допомогою питань, наприклад: чи подобаються вам казки? Чому вони вам подобаються? Які казки найцікавіші? Після обговорення запропонованих питань, учні можуть висловити свої припущення щодо змісту казки, ґрунтуючись на її назві чи ілюстрації до неї. Таке завдання дозволить створити їм ситуацію успіху, яка зіграє значної ролі у формуванні мотивації. Після обговорення питань можна переходити на роботу з новою лексикою. «На даному етапі вчителю необхідно зняти можливі труднощі: вписати незнайомі слова, важливі для розуміння та осмислення казкової історії; можливо, знадобиться активізація раніше вивчених лексичних одиниць. Вчитель може запровадити чи активізувати лексичний матеріал у вигляді візуальної семантизації» (Барнич, 2008, с.186).

Після завершення ознайомлення учнів із новою лексикою, рекомендується дати учням завдання, виконання якого необхідно здійснити під час прослуховування казки. Це дозволить організувати їх та націлити на більш продуктивну роботу.

Наступним етапом є текстовий. Даний етап включає слухання казки і виконання завдань, які дозволяють провести перевірку розуміння

прослуханого тексту. Перше прослуховування казки спрямоване її загальне розуміння. «Тут важлива наявність візуального супроводу: відеоряд, картинки, які супроводжують перебіг цієї історії» (Барнич, 2008, с.187).

Даний вид роботи може бути спрощений за допомогою використання наочної опори на текст під час слухання. Після першого прослуховування важливо проконтролювати розуміння казки. Зробити це можна через запитання: хто головні герої казки? Про що в ній йшлося? Друге прослуховування має допомогти тим, хто навчається, отримати детальну інформацію з тексту. Перевірити рівень її засвоєння можна за допомогою вправ, що передбачають вибудовування хронології подій казки або співвідношення персонажів та їх реплік. Для полегшення сприйняття мови на слух весь текст казки може бути поділений на складові, робота з кожною з яких передуватиметься відповідна установка на пошук необхідної інформації в тексті. «Після завершення другого прослуховування казки слід переходити до її відтворення. Вчитель може запропонувати учням прочитати казку слідом за ним «з необхідною інтонацією, мімікою, паузами, можливо навіть залучення жестів... після фронтальної роботи, учителем може бути розподілена групова робота: учні діляться на дві чи три групи та звітують текст за ролями. Якщо дозволяє час, може бути і здійснена робота в парах в режимі читання про себе, що дозволить кожному учневі уявити себе в ролі того чи іншого казкового персонажа, а разом і перевірити себе і свого партнера по роботі» (Барнич, 2008, с.188).

Під час заключного етапу роботи учні повинні застосувати отримані знання на практиці. Тут учні зможуть опрацювати текст казки ще раз, але вже детальніше, а потім відтворити новий для них матеріал, що, безумовно, сприятиме його закріпленню і допоможе в освоєнні навичок використання отриманих знань на практиці. Створити умови для цього можна за допомогою вправ на відпрацювання правильної вимови, зокрема театралізації, індивідуального або рольового читання всього тексту казки. «Підготовка до драматизації може відбуватися по-різному. В одному випадку знову відтворюється казка або на аудіозаписі, або самим учителем, а учні, між якими

вже розподілені ролі за допомогою педагога, намагаються розповісти всю цю історію лише жестами та мімікою, грають своєрідне «німе кіно». В іншому випадку, один або пара учнів можуть читати історію, а інші в цей час також розігрують її, використовуючи ляльки, іграшки, маски» (Барнич, 2008, с.189).

Організувати подання казки можна зі змагальною формою, розділивши учнів на команди та запропонувавши їм уявити казку в найцікавішій інтерпретації. У цьому їм можуть допомогти заздалегідь заготовлений викладачем реквізит, музика, відео чи презентація. Також, за допомогою використання казки на даному етапі, викладач може включити учнів у процес спілкування та створити відповідні умови для закріплення отриманих навичок на практиці. За підсумками фонетичної казки можна побудувати різні ситуації ігрового спілкування. Для закріплення здобутих знань під час виконання вправ на говоріння підійду наступні завдання:

- «Опиши головного героя (активізується відповідна лексика);
- розіграйте діалог між героями, використовуючи дані мовні формули (це сприяє закріпленню фонетичних навичок та формуванню навичок мовлення);
- підберіть слова, щоб прокоментувати поведінку героя» (Бутрім, 2006, с.81).

Підбиваючи підсумки сказаного, варто відзначити той факт, що включення казок у роботу на уроці дозволяє формувати у тих, хто навчається, фонетичний слух, слухову увагу і вдосконалювати їх вимовні навички.

Таким чином, навіть поодиноке використання казки здатне зробити навчання більш емоційним і барвистим і викликати в учнів інтерес до предмета. Проте рекомендується організувати роботу з казкою у системі створення стійкої мотивації до вивчення іноземних мов протягом усього курсу.

РОЗДІЛ 2

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ КАЗКИ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ГОВОРІННІ УЧНІВ 5 КЛАСІВ

2.1 Організація та методика проведення позакласної роботи

Переважає більшість методистів під позакласною роботою з німецької мови розуміють спеціальні заняття, що проводяться в позаурочний час, зміст яких не завжди передбачено навчальним планом, конкретними формами, методами і методами проведення, а організовується на основі занять учнів.

Позакласна робота з іноземної мови спрямована на закріплення та поглиблення знань, застосування їх на практиці, розширення кругозору учнів та формування наукового світогляду. Не менш важливим є розвиток умінь і навичок самоосвіти, розвиток творчих здібностей, організація вільного часу, культурного відпочинку. Зміст позакласної роботи охоплює широке коло питань – загальні відомості про мову, питання лексики, читання словників і підручників; цікавим є питання походження імен і географічних назв; учням

цікаво збирати матеріали про мовні явища і факти, надруковані в газетах, журналах, книгах. У процесі організації позакласної роботи з іноземної мови необхідно враховувати як психологічні особливості особистості, так і психологічні особливості спільноти: рівень її розвитку, ступінь організаційної, психологічної, інтелектуальної та емоційної сформованості особистості; єдність, психологічна згуртованість, психологічна згуртованість особистості; орієнтація діяльності колективу та взаємини між його учасниками, емоційний стан класу під час виконання завдань позакласної роботи. Знання психологічних особливостей учнів є необхідною умовою для ефективного вибору доцільних форм позакласної роботи, визначення змісту цих форм, організації та проведення позакласної роботи. Період бурхливого розвитку техніки та комп'ютерів зумовив широке використання аудіовізуальних засобів навчання (Бутрім, 2006, с.62-63).

Тому позакласна робота дає можливість забезпечити учням конкретну ситуативну і природно мотивовану мовну практику, що сприяє подальшому вдосконаленню усної мови учнів.

2.2 Розробка вправ на основі казки для формування німецькомовної лексичної компетентності у говорінні учнів 5 класів

Відомо, що кожна дитина готова грати ролі в казках і сценках, тому використання казкових інсценувань може стати сильним стимулом до вивчення іноземної мови. На уроці є багато варіантів сценічної гри: пантоміма, дзеркальна пантоміма, театральна історія, «Mitmachgeschichte», сценічні діалоги, «Spiel mit der Handpuppe». Найпростішим видом імпровізації є пантоміма, коли учень вживається в роль і розігрує ситуацію без використання словесних засобів. Пантоміма досить популярна і використовується для введення лексики у веселій формі (наприклад, дієслова руху), презентації ситуацій (індивідуально чи в групі), не вимагає сценарію, не залежить від рівня освіти чи знання діалогів, доступна всім дітям, незалежно від віку, з будь-якими навичками. Його різновид — «дзеркальна пантоміма» на задану тему

(два учні стають один навпроти одного, перший показує рух, другий одночасно його повторює) (Методика викладання іноземної мови у середній школі, 2023, с.1). Пантоміма дозволяє захопити дітей з невеликим словниковим запасом або вадами мовлення. Деякі вчителі використовують пантоміму на початку уроків для підготовки до німецької мови як у молодших, так і в старших класах. При цьому можна насолодитися музичним супроводом. Ось кілька ідей для цього:

1) „Heute fühle ich mich himmelblau“: учні мовчки рухаються по класу і кожен намагається зрозуміти, якого кольору у нього настрій, потім вони розповідають і пояснюють, чому;

2) „So-tun-als-ob-Spiele“: «Уяви собі, що ти рослина. Покажи, де і як ти ростеш, чи маєш ти квіти та плоди, чи ти на сонці чи під дощем...»; «Уяви, що ти дорослий і працюєш: ким, де, як? ...». Гра триває 2-3 хвилини, після чого вчитель дає звуковий сигнал (гонг, дзвоник) і запитує: „Wie hat dir dieses Spiel gefallen? Was hast du dabei erlebt? Wie hast du dich gefühlt?“. Учні охоче беруть участь у таких іграх (Бойко, 2007, с.134).

Театральна оповідь (комбінація пантоміми та руху): вчитель читає вголос казку, а учні ходять у класі по колу і відтворюють жестами те, що чують. Критеріями вибору текстів є відсутність незнайомої лексики та опис певних рухів.

1) „Eine alte Frau kann nicht gut laufen, deshalb hat sie einen Stock. Sie läuft langsam. Jetzt stolpert sie und fällt hin. Sie steht wieder auf. Sie sieht unten am Boden einen schönen Pilz und schneidet ihn mit dem Messer ab. Sie riecht am Pilz. Er riecht gut. Und jetzt sieht sie einen Apfelbaum mit wunderschönen Äpfeln. Sie streckt die Arme in die Luft und stellt sich auf die Zehenspitzen. Aber der Apfel hängt zu hoch...“ (Бойко, 2007, с.135).

Міні-діалоги з тексту: з прочитаної розповіді виділяють міні-діалог у формі окремих речень, які розподіляють між учнями. Вони ходять по класу і читають своє речення вголос іншим. Вкінці гри вони знаходять свого партнера по діалогу (вчитель може їм допомогти) і грають його перед класом. Для цього

вони можуть переодягнутися в костюми та використовувати справжні або намальовані реквізити.

На окрему увагу заслуговує гра з лялькою-бібабо („szenisches Spiel mit Handpuppe“), яку учні можуть зробити з кольорової шкарпетки або дерев'яної ложки. Вона має багато переваг: для дитини є другом, з нею можна вільно говорити, інсценувати діалоги і не боятися помилок, тому що їх робитиме лялька (а не учень). Це допомагає уникнути страху, оскільки помилки вигаданого персонажу сприймаються не так особисто (Бойко, 2007, с.136).

Існує кілька універсальних варіантів вправ та ігор, які можна використовувати з учнями будь-якого віку: „3 Statuen“, „Geschenke weiter geben“, „Ja, laß uns...!“, „Parkbank“ (Бойко, 2007, с.136), які у профільній школі використовують для підготовки до сценічної гри.

Корисно попередньо завантажити або скласти список окремих слів. Як правило, театральні блоки слід планувати заздалегідь. Учитель може пояснити правила мови до або після цього. Під час самого блоку він може зробити помітку, якщо ті чи інші помилки повторюються, і в кінці поміркувати над ними більш детально. Деякі нові слова, які з'являються під час роботи, можна записати, щоб усі бачили. Якщо заняття мають завершитися виставою під назвою Parkbank, у якому двоє людей, що втілюють вигаданих персонажів, зустрічаються на сцені та ведуть короткий імпровізований діалог, учням важливо опрацювати ролі та відпрацювати структуру діалогу. Тому сценічна гра є живим і ефективним методом вивчення іноземних мов, тому її слід частіше використовувати для розвитку комунікативних навичок учнів, що також впливає на їхню успішність у майбутньому. «Захоплюючий світ вистав, пісень, ігор, імпровізацій та наслідування може надати педагогам неоціненну допомогу у формуванні та розвитку мовних компетенцій, розв'язанні завдань естетичного виховання та розвитку творчих здібностей дітей» (Бойко, 2007, с.137).

Уроки, пов'язані з використанням театральних засобів, атрибутів та їх елементів, допомагають не лише вивчити, закріпити й узагальнити програмовий матеріал, а й вносять у повсякденне життя учнів святкову

атмосферу та гарний настрій, що значно підвищує мотивацію до навчання. іноземна мова.

Спонтанне мовлення на уроці: про проблеми та поради; однією з актуальних проблем сучасного уроку є те, що вчитель говорить набагато більше, ніж учні.

У Німеччині студенти часто жартують: «Wenn alles schläft und einer spricht, so nennt man das dann Unterricht» (Кушнерук, 2020, с.1).

За статистикою, кожен учень говорить на уроці лише 1 хвилину, що при 20 учнях у класі становить 3,5 години за 3 роки (Кушнерук, 2020, с.1).

Комунікативне навантаження цих вправ зростає поступово і веде від активного тренування мовних структур до обміну думками, як це відбувається в повсякденному спілкуванні. При створенні блоку вправ пам'ятайте, що модель «5 кроків до справжнього спілкування» досить гнучка. Єдиним критерієм оцінки рівня (1-5) цієї вправи є її комунікаційний потенціал. Дуже часто, добираючи вправи з підручників, учитель не може одразу визначити, чи призведе виконання конкретної вправи до спілкування. Таким чином, граматична вправа, призначена для самостійного вивчення, може швидко перетворитися на комунікативну, якщо учні обговорюють відповіді усно німецькою мовою (Кушнерук, 2020, с.1).

2.3 Реалізація комплексу вправ під час позакласного заходу

Розглянемо характеристику вправ кожного рівня та приклади з текстів німецьких казок (Кушнерук, 2020, с.1). Другий рівень також може включати вправи для відпрацювання певного граматичного явища (Додаток А), наприклад:

I рівень: «некомунікативна вправа» - призначена лише для ізольованого тренування мовних структур, зв'язок між словами відсутній. Material aus Hören, Sprechen, S.52. Завдання: Hören Sie und sprechen Sie nach! fällt belt oben Ofen Fieber Biber

II рівень: «вправа перед спілкуванням» — слова мають контекстуальний зв'язок, їх значення стає важливим. Матеріал з Lagune 2, Kursbuch, S-94. «Der große nasse Fisch...» Завдання: Hören Sie die Reime und sprechen Sie nach! Ist er denn auch frisch, der große nasse Fisch? Ein großer nasser Fisch ist doch immer frisch! Macht sie sehr viel Durst, die lange scharfe Wurst? Eine lange scharfe Wurst macht doch immer Durst! War es heute brav, das kleine weiße Schaf? Ein kleines weißes Schaf ist doch immer brav! (Додаток А).

2.4 Результати роботи

Завершальним етапом формування лексичних компетенцій п'ятих класів стає інсценізація німецькомовних казок «Das Häuschen» («Хата»), «Frau Schneesturm» («Пані Метелиця») та «Die Bremer Stadtmusikanten» («Бременські музиканти») (Додаток Б).

Під час занять було розглянуто концепцію формування лексичних компетенцій німецької мови в учнів 5 класу за допомогою казок. Проаналізовано існуючі методи розвитку німецької лексичної компетенції та визначено основні труднощі, з якими стикаються студенти в процесі засвоєння нових результатів навчання німецької мови. За результатами дослідження можна зробити такі висновки: використання в інсценізації казок, а також підручників і зошитів сприяє використанню словникових диктантів, графічних організаторів, інтерактивних ігор, аудіо- та відеоматеріалів, мовних ігор та рольові ігри, підвищення ефективності формування лексичних компетенцій з німецької мови учнів 5 класу. Усі ці методи сприяють динамічності навчального процесу, сприяють закріпленню лексичного матеріалу, сприяють розвитку комунікативних навичок та формуванню навичок групової співпраці. За результатами дослідження рекомендовано використовувати методику розвитку лексичної компетенції німецької мови на основі казок, зокрема інтерактивних казок.

Для підвищення ефективності цих методів слід звернути увагу на заохочення учнів з урахуванням їх особистих інтересів і рис характеру.

ВИСНОВКИ

Навчання діалогічного мовлення передбачає навчання учнів взаємодії з мовленням у конкретній ситуації. Після завершення базового рівня він повинен вміти вести бесіду відповідно до навчальної ситуації, а також відповідно до змісту побаченого, почутого чи прочитаного, використовуючи формули привітання, запрошення, вітання, вибачення та згоди, бронювання, різні запитання та прохання.

Навчання монологічного мовлення передбачає досягнення такого рівня розвитку навичок і вмінь, щоб учні без попередньої підготовки могли в природному темпі використовувати набуті іншомовні засоби в цілях реального спілкування. Наприкінці базового рівня вони повинні вміти формулювати повідомлення, логічно й послідовно висловлюватися відповідно до теми, відповідно до навчальної ситуації, а також у зв'язку зі змістом побаченого чи прочитаного, поєднуючи елементи опису й розповіді, виражаючи своє ставлення до предмета мовлення.

Таким чином, встановлено, що лексична компетентність учнів ґрунтується на синтезі відповідних знань, умінь, навичок, ставлень і переживань, що дає змогу використовувати лексичні знання в педагогічній і лінгвістичній практиці, у різних видах мовленнєвої діяльності використання ситуативних лексичних засобів під час спілкування в умовах соціального спілкування. Особливий потенціал у формуванні лексичної компетентності учнів має казка. Використання казок на уроках іноземної мови та в позакласній

роботі спрямоване на оптимізацію навчальної діяльності дітей, що сприяє стриманому розвитку лінгвістичної компетентності учнів, які вивчають іноземну мову. Зміст текстів розширює активний словниковий запас учнів. Театралізована казка створює психологічно комфортну атмосферу на уроках іноземної мови. Казки розвантажують свідомість учнів, усувають негатив, створюють на уроці емоційно сприятливу атмосферу спілкування, необхідну як для вчителя, так і для учнів. Крім того, казкотерапія є ефективним методом впливу на моральне виховання особистості. Під час роботи над автентичною казкою можна застосувати драматизацію. З його допомогою учні дізнаються про героїв, народні традиції, роблять узагальнення, вчать передбачати події. Використовуючи ілюстрації, вчитель може розвинути багато умінь і навичок учнів, навчити їх передавати зміст, розпізнавати емоційні стани героїв, зображених на ілюстраціях. Вивчення римованих текстів казок, їх ілюстрування, самостійне розігрування ролей під час шкільних канікул – усе це сприяє розвитку комунікативних навичок учнів та стимулює інтерес до вивчення іноземної мови. Інформація, продумана з творчої точки зору, не забувається, а стає частиною активного багажу знань, стаючи набутих, пережитим досвідом, а не сухою теорією. Такі креативні уроки німецької мови сприяють не лише активному поглибленню знань учнів, а й підтримці постійного інтересу до подальшого навчання. Діти вчать вільно використовувати мову в неформальному, позашкільному середовищі, тому що скутість стає перешкодою для використання навичок мовлення. Але іноземну мову вивчають саме для того, щоб вільно користуватися цими навичками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Барнич О. В. (2008). Проблема взаємозв'язку впливу казкових образів на формування уяви дитини та розвиток творчих здібностей у педагогічній спадщині К. Д. Ушинського.
2. Бігич О.Б. (2006) .Теорія та практика формування методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи: *Навчальний посібник*. Київ: Ленвіт.200 с.
3. Бойко Н.В. (2007). Лінгво-методичні основи навчання іноземної (німецької) мови в початковій школі.*Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету*. Серія педагогічна. Випуск XIII. Кам'янецьПодільський: ПП Мошак М.І. С.132-145.
4. Бойко Н.В. (2008).Шкільний курс німецької мови з методикою викладання: *Навчально-методичний комплекс дисципліни*. Кам'янецьПодільський: видавець Зволейко Д.Г. 176 с.
5. Бутрім В.Л. (2006). Казка вчить: збірка нестандартних дидактичних матеріалів з базових дисциплін. Харків: Основа.128 с.
6. Вєтохов О. (2004).Зрозуміти кожного: Врахування вікових психологічних особливостей учнів під час навчання іноземної мови. *Іноземні мови в вищих навчальних закладах*. № 1. С.136 -142.
7. Вишневський О.І. (2011). Методика навчання іноземних мов: Навчальний посібник. Київ: Знання. 206 с.
8. Гузь О.І. (2000). Раціональна послідовність використання відеофонограми та друкованих текстів у навчанні іноземної мови молодших школярів. *Іноземні мови*. №3. С. 40-43.

9. Діалогічне мовлення як процес мовленнєвої взаємодії двох або більше учасників спілкування. (2021). С. 12-17.
<https://sites.google.com/site/wwwencomua/dialogicne-movlenna-ak-procesmovlennevoie-vzaemodiie-dvoh-abo-bilse-ucasnikiv-spilkuvanna>
10. Карп'юк О. (2005). Навчання як модель успішного життя (Основні критерії навчання іншомовного спілкування за комунікативно-орієнтованою методикою). *Іноземні мови в вищих навчальних закладах*. № 4. С.86-92.
11. Куриш С., Микитюк С. (2005). Система стратегій навчання іншомовного спілкування. *Іноземні мови в вищих навчальних закладах*. № 5. С.72-83.
12. Кушнерук Р. (2020). Основні аспекти викладання німецької мови як другої іноземної. <http://berezne.lib.rv.ua/berezne/files/pdf-method/deutsch.pdf>
13. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: *Підручник*. (2002). Вид.2-е, випр. і перероб. Кол.авторів під керівн. С.Ю.Ніколаєвої. Київ: Ленвіт. С. 37-59.
14. Методика вивчення німецької розмовної мови. (2024). <https://booknet.ua/reader/metodika-vivchennya-nmecko-rozmovno-movi-b400872>
15. Методика викладання іноземної мови у середній школі. (2023). <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/04/Methodika-vikladannya-inozemnoyi-movi-u-serednij-shkoli-3-rik-navchannya.pdf>
16. Ніколаєва С.Ю.(2008). Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): Навчальний посібник. Київ: Ленвіт. 285 с.
17. Парикова О. (2002). Навчання іноземних мов у початковій школі. *Рідна школа*. №2. С. 48-52.
18. Практикум з методики викладання німецької мови у середніх навчальних закладах: Посібник. (2002). Вид.2-е, випр. і перероб. Кол.авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт. 288 с.

- 19.Редько В. (2007).Яким бути шкільному підручнику з іноземної мови? (Об'єкти та критерії оцінювання шкільних підручників з іноземної мови). *Іноземні мови в вищих навчальних закладах*. 2007. № 1. С. 75.
- 20.Черниш В. В. (2011). Засоби формування іншомовної комунікативної компетенції у діалогічному мовленні. *Іноземні мови*. № 3. С. 15-22.

ДОДАТКИ

Додаток А

Характеристика вправ

Material aus <http://www.grammatiktraining.de/dativakkusativ> Aufgabe: Ziehen Sie das richtige Wort in die Lücke. «Дір» чи «діч»? 1. У капелюсі Dieser Frage ___ falsch informer. 2. Чоловік у капелюсі ___ nicht auf dieses Gesetz hingewiesen? 3. Чи є семінар Ви організовуєте семінар? 4. ___ der Film zaznav невдачі? 5. Da hat man ___ ein Märchen erzählt. 6. Ich habe mein neues Buch ___ gewidmet. 7. Er hat ___ nicht einmal beschernung. 8. Ich möchte ___ etwas sagen...

3 ступінь: «Вправи на спілкування». Завдання: замініть слова в реченні, яке спонукає учнів до обмеженого спілкування. Матеріал з Wir, Lehrbuch A1, S-15. Завдання: Übt zu zweit! Gehört Gehören der die das die Uhr Roller Walkman Anorak Jeans Handy Sportschuhe Sweater T-Shirt Stefan Tina Markus Anna Ja Nein das ist das ist nicht sein seine ihr ihre Uhr Roller Walkman Anorak Jeans Handy Sportschuhe Sweater T-Shirt

4 клас «структурно-комунікаційне завдання»: наголос на важливості мовних структур; використання учнями довідкових матеріалів (наприклад, списків мовних виразів для використання). Іноді ситуація спілкування вже структурована, і учням потрібно лише творчо реалізувати деякі її аспекти. Вирішальним фактором є часткова невизначеність остаточних відповідей учнів.

Material aus Themenaktuell 3, Kursbuch, S.82. Aufgabe: Ihre jüngere Schwester findet keinen Freund. Geben Sie ihr ein paar gute Ratschläge. Körperhaltung: Setz dich doch einmal geradehin. Zeig den Jungen, daß du Kleidung: Zieh dich anders an... Ausdruck: Mach doch mal ein fröhliches Gesicht! Sei nicht so... Тактика: Worth nicht, bis einer zu dir kommt...

5 рівень «реальне спілкування»: лінгвістичне забезпечення відсутнє, учні мають розв'язувати завдання творчо, використовуючи свої знання та вміння. Матеріал aus deutsch.com 2, Kursbuch, S.18. "Ich habe Grippe!" Aufgabe: Schaut die Fotos an. Überlegt: Is passiert im Hörtext?

Важливу роль тут відіграє принцип персоналізації навчальних матеріалів. Наприклад, граматична вправа може швидко перетворитися на комунікативну, якщо вона пов'язана з особистими інтересами учнів і викликає їхню цікавість. Учні разом обговорять правильні відповіді німецькою мовою та запам'ятають зміст вправи. Якщо цей принцип не враховувати, учні швидко забувають не тільки граматичні структури, а й лексичні одиниці, оскільки вони не мають для них суттєвого значення. Прикладом успішної вправи з персоналізації є «Wünsche». Завдання: «Скажи, яку професію ти б ніколи не обрав»: ALS Straßenkehrer WÜRDE ich NIE arbeiten!!! BERUFE: Briefträger Gärtner Koch Zahnarzt Boxer Lehrer Taxifahrer Verkäufer Sänger Фотограф Metzger Bäcker Хірург Zugbegleiter Straßenkehrer Schumacher Arzt Журналіст

Стратегії комунікації та винагороди Під час планування уроку, орієнтованого на спілкування, стратегії відіграють важливу роль, оскільки вони полегшують процес мовлення, допомагають структурувати висловлювання та підтримувати самовдосконалення та рефлексію. Найпоширенішими є комунікаційна та компенсаційна стратегії (Бойко, 2008, с.35).

Комунікаційні стратегії поділяються на кілька категорій залежно від того, коли вони використовуються:

1. Стратегії підготовки учнів до мовлення. Це планування висловлювання, яке включає набір висловлювань, думок, ідей та асоціацій з темою (розумна карта); складання плану тексту; знаходження необхідної інформації та звітність про готовність до виконання.

2. Стратегії підтримки говоріння: а) опрацювання прочитаного або прослуханого тексту, промовляння тексту вголос, повторення його; б) реконструкція тексту (виписування дієслів, наочності, символів, замальовок, малюнків асоціацій, виділення маркером важливих слів і виразів у тексті, читання з передбаченням змісту наступного речення (абзацу); в) відтворення

тексту. : розповідь за нотами, при необхідності з використанням рідної мови, описів, синонімів, «порожніх» слів (СІМСАЛАБІМ), придумування слів, звернення за допомогою, використовуючи правильну інтонацію, жести та міміку.

3. Метакогнітивні стратегії (пост-мовленнєві стратегії) передбачають оцінку власних висловлювань з метою вдосконалення мовленнєвих навичок у майбутньому: прослуховування виступу в записі, пошук помилок, обговорення результату на пленарному засіданні / в (мал.) групі / з вчителем; пояснювати мовні та лексичні відтінки мови (за підручниками), вести статистику помилок. Компенсаторні стратегії допомагають спілкуватися з іншими, коли знання мови недостатнє (Бойко, 2008, с.38).

У цій ситуації співрозмовники намагаються використовувати всі можливі засоби, щоб зрозуміти один одного: міміку, жести, визначення тощо. До основних компенсаторних стратегій належать (Діалогічне мовлення як процес мовленнєвої взаємодії двох або більше учасників спілкування, 2021):

1) щоб зрозуміти невідомі слова в тексті чи висловленні, необхідно зробити припущення щодо їх значення та перевірити їх, використовуючи знання мови, контексту, логіки та знання світу;

2) використовувати всі можливі засоби, що особливо ефективно в говорінні. Виділяють наступні види компенсаційних стратегій (Кушнерук, 2020, с.1):

1) уникнення (Vermeidungsstrategien: Themenwechsel, Schweigen). Якщо учні відчують, що їм недостатньо знань для обговорення певних тем чи ситуацій, вони повинні знати, як непомітно перевести розмову на інші теми без пауз.

2) розв'язування проблем (Problemlösungsstrategien: Paraphrasieren, Generalisieren) – уміння замінювати незнайомі слова іншими (синоніми: Baum замість Eiche, Vogel замість Möwe, Stift замість Kugelschreiber), перефразувати свою думку (визначення «Was man braucht, um die Haare zu waschen»), або просто винаходити нові слова (наприклад, Schneideding für Messer).

3) кооперативні стратегії (kooperative Strategien: den Gesprächspartner um Hilfe bitten) – у неформальній розмові особливо доцільно використовувати т.зв. «порожні слова». Учні підказують, що вони мають на увазі, використовуючи слова SIMSALABIM, DINGSDA або DINGSBUMS, і їх співрозмовник часто вказує правильне слово [13].

Слід, однак, зазначити, що не всі стратегії завжди продуктивні - використання рідної мови або вигадкування слів може призвести до непорозумінь, тому доцільно поєднувати різні елементи компенсаторних стратегій (наприклад, міміку та жести з описом).

1. Інсценізація епізодів казки «Пані Метелиця» («Frau Schneesturm»)

Підготовлені учні (ті, хто бажають або за жеребкуванням) ставлять сценки ланцюжком або імпровізовано.

Епізоди для інсценізації:

- Розмова пасербиці та мачухи, їхня сварка. Діалог працюючої дівчинки з піччю, хлібом та яблуною.
- Зустріч пасербиці й пані Метелиці.
- Розмова дівчинки з пані Метелицею про повернення додому.
- Пасербиця повертається до мачухи й сестри; реакція півня.
- Шлях ледациці до пані Метелиці.
- Служба ледарки в пані Метелиці та її «заробіток».
- Повернення рідної дочки додому; реакція півня.

2. Бесіда про художні особливості казки

- Mit welchen Worten beginnt traditionell ein Märchen? (Zachin) Nennen Sie ein Beispiel aus dem Märchen "Frau Schneesturm" und anderen.
- Welche „magischen“ Zahlen kommen in Märchen am häufigsten vor? (Drei, sieben, neun, zwölf, dreiunddreißig; in „Mrs. Butterfly“ – zwei)
- Was ist real und was fantastisch im Märchen "Frau Schneesturm"? (Die harte Arbeit der unehelichen Tochter, die unfaire Behandlung ihr gegenüber ist real; der Charakter von Mrs. Fluttershy, der Goldregen, das unterirdische Königreich sind fantastisch.)
- Warum haben Helden oft keinen eigenen Namen? (Da ihre Bilder verallgemeinert und typisch sind und es keine Rolle spielt, wie sie heißen, ist es wichtig, was und wie sie tun.)
- Warum wiederholen sich Ereignisse? (Um das Verhalten der Helden und ihrer Charaktere zu vergleichen.)
- Wie endet das Märchen? (Weil das Böse bestraft wird und das Gute triumphiert.)

Гра «Піймай помилку»

- Wie viele Charaktere gibt es im Märchen? Nennen Sie sie (Stiefmutter, eigene Tochter, Stieftochter, Frau Metelitsa, Hahn)

- Was können wir über die Beziehung zwischen ihnen sagen?
- Vergleichen wir die Eigenschaften der Schwestern und geben wir eine Antwort darauf
das ist eine Frage.
- Sind Töchter in der Familie gleichberechtigt?
- Hat deine Mutter die Mädchen gleich behandelt?
- Hat die Stieftochter eine solche Behandlung verdient?
- Und wenn es eine Fortsetzung des Märchens gäbe. Was wird die Stieftochter mit dem Gold machen?
- Verurteilen Sie Frau Metelitsa dafür, dass sie einen Kessel Pech über ihre eigene Tochter verschüttet hat?

3. Розв'язання проблемно-пошукового завдання

— Що уособлює смола, яку удовина дочка за все життя відмити не могла? Своє твердження обґрунтуйте.

(Сором, недобра слава. Африканське прислів'я говорить: «Ім'я — не одяг, заплямуєш — не відмиєш».)

2. Інсценізація казки "Das Häuschen" («Хатинка»)

Darsteller/ Діючі особи

1 Autor/ / 1	автор
der Frosch/	жаба
die Maus/	мишка
der Hase/	заєць
der Hund/	собака
die Katze/	кішка
der Fuchs/	лисиця
der Schmetterling/	метелик
der Bär/	ведмідь

Der Autor

Das Märchen heißt "Das Häuschen". Hört bitte zu, das Märchen fängt an! In einem Wald steht ein Häuschen. Da kommt ein Frosch

Der Frosch:

Wa

Was ist das? Das ist ein schönes Haus.

Wer wohnt im Haus, komm heraus!

Niemand ist hier, kein Vogel, kein Tier...

Ich werde wohnen hier.

Der Autor:

Und wer kommt da? Eine Maus! Sie kommt zum Haus.

Die Maus: Was ist das? Ein schönes Haus!

Wer wohnt hier? Was für ein Tier?

Der Frosch: Ich bin ein Frosch aus dem Sumpf.

Immer froh und auch nicht plump!

Qua, qua, qua! Und wer ist da?

Die Maus: Ich bin eine kleine Maus.

Mir gefällt dieses Haus.

Ich esse Käse, Zucker und Brot

Und kenne keine Not!

Der Frosch: Bitte, tritt ein!

Der Autor: Der Frosch und die Maus

Wohnen im kleinen Haus.

Sie fegen den Dreck hinaus

Und leben in Saus und Braus.

Der Hase: Auf der Wiese hinterm Haus

pflück ich einen schönen Strauß.

Stell' ich auf den Tisch und sag:

Heute ist ein schöner Tag!

Was ist das? Das ist ein schönes Haus.

Wer wohnt hier, ein Vogel oder ein Tier?

Der Frosch und die Maus: Und wer ist das?

Der Hase:

Ich bin Hase Franz

Lange Ohren, kurzer Schwanz.

Darf ich hinein?

Der Frosch und die Maus: Bitte, tritt ein!

Der Autor: Und wer ist das? Eine Katze! Sie hebt ihre Tatze.

Die Katze:

Was ist das? Das ist ein schönes Haus.

Wer wohnt hier, ein Vogel oder ein Tier?

Die Maus, der Frosch und der Hase: Und wer ist das?

Die Katze:

Ich bin eine schwarze Katze,

Ich kann schleichen, ich kann kratzen.

Darf ich hinein?

Der Frosch, die Maus und der Hase: Bitte, tritt ein!

Der Autor:

Da steht ein seltsames Haus,

Hier wohnen der Frosch, der Hase, die Katze und die Maus.

Sie laufen hin und her.

Da kommt jemand! Aber wer?

Der Fuchs: Was ist das? Das ist ein schönes Haus.

Wer wohnt hier, ein Vogel oder ein Tier?

Der Frosch, die Maus, die Katze und der Hase: Und wer ist das?

Der Fuchs:

Ich bin ein schlaues Tier.

Mein Schwanz ist groß und fein.

Ich heiße Fuchs.

Glaubt mir, lässt mich hinein!

Wir werden Freunde sein!

Der Frosch, die Maus, die Katze und der Hase: Bitte, tritt ein!

Der Autor: Wer kommt zum Haus? Wer ist dort?

Der Hund:

Was ist das? Das ist ein schönes Haus.

Wer wohnt hier, ein Vogel oder ein Tier?

Der Frosch, die Maus, die Katze, der Hase der Fuchs: Und wer ist das?

Der Hund:

Ich bin Hund, der treue Bello,

bin sehr wachsam und sehr treu.

Ich kenn´ Freunde und Verwandten,

Sehe ich sie, so belle: «Wau, wau!»

Ich kann Nachtwächter sein. Darf ich hinein?

Der Frosch, die Maus, die Katze, der Hase, der Fuchs: Bitte, tritt ein!

Der Autor:

Im Zimmer sind viele Tiere.

Sie haben da ihre Quartiere.

Der schöne Schmetterling fliegt aus dem Wald

Und kommt zum Haus er bald.

Der Schmetterling:

Was ist das? Das ist ein schönes Haus.

Wer wohnt hier, ein Vogel oder ein Tier?

Der Frosch, die Maus, die Katze, der Hase, der Fuchs, der Hund: Und wer ist das?

Der Schmetterling:

Ich bin der Schmetterling!

In der Frühe, jeden Morgen

Immer zur bestimmten Zeit

Muss ich für die Blumen sorgen,

Denn ich liebe Pünktlichkeit!

Darf ich hinein?

Der Frosch, die Maus, die Katze, der Hase, der Fuchs, der Hund: Bitte,
tritt ein!

Der Autor: Und wer ist da? Ein Bär!

Der Bär:

Ich gehe die Wälder
und Felder entlang
Und bringe mein Heimatland
Grüße und Dank!
Wessen Wohnung ist dies Haus?
Alle gehen von dort hinaus!
Dieses Häuschen ist jetzt mein,
Wohnen werde ich allein!

Alle Tiere:

Liebes Bärchen, nein, nein, nein!
Höflich sei und bitte tritt ein!

Der Autor:

Da wohnen im Haus der Frosch, die Maus, die Katze,
der Hase, der Fuchs, der Schmetterling, der Hund.
Sein Schwanz ist immer rund.
Hier gibt's auch der Bär.
Er ist gerade des Hauses Herr.
Er kämpft für die Ordnung und Frieden,
Darum herrschen hier Freundschaft und Liebe!

So groß wie ein Baum.

So groß wie ein Baum,
so stark wie ein Bär,
so tief wie ein Fluss,
soll unsere Freundschaft sein.

so weit wie das Meer,
so hoch wie ein Haus

so hell wie ein Stern...

soll unsere Freundschaft sein.

3. Інценізація казки Die Bremer Stadtmusikanten («Бременські музиканти»)

Es hatte ein Mann einen Esel, der ihm schon lange Jahre auf dem Bauernhof geholfen hatte. Aber der Esel wurde schon alt und konnte nicht arbeiten, deshalb wollte der Mann den Esel verkaufen.

Esel: Ich bin schon alt und schwach. Ich kann nicht mehr viel arbeiten. Mein Herr will mich verkaufen. Ich laufe besser schnell nach Bremen und werde Stadtmusikant.

Der Esel läuft schnell weg. Auf dem Wege sieht er einen Hund.

Esel: Hallo, Hund! Warum bist du so traurig? Warum liegst du hier?

Hund: Ach, ich bin alt und schwach. Ich kann nicht mehr schnell laufen. Mein Herr will mich töten.

Esel: Ich gehe nach Bremen und werde Stadtmusikant. Geh mit. Ich spiele Gitarre und du schlägst

Trommel.

Sie gehen weiter. Auf dem Wege sitzt eine Katze.

Esel: Hallo Katze! Was machst du hier?

Hund: Warum bist du so traurig? Was ist los?

Katze: Wie kann ich lustig sein? Ich bin schon alt. Meine Zähne ist stumpf. Ich kann nicht mehr die Mäuse fangen. Meine Hausfrau will mich töten.

Esel: Geh mit uns nach Bremen. Wir werden Stadtmusikanten. Geh mit. Du kannst gut singen.

Drei Freunde gehen nach Bremen. Auf dem Tor sitzt und schreit der Hahn.

Esel: Hallo Hahn! Warum schreist du so laut?

Hahn: Meine Frau will mich morgen in der Suppe essen.

Esel: Wir gehen nach Bremen. Du hast eine gute Stimme und kannst mit uns nach Bremen gehen. Dort können wir Stadtmusikanten werden.

Diese Idee gefällt dem Hahn. Die Freunde gehen nach Bremen.

Der Weg nach Bremen ist schwer. Sie werden schnell müde.

Katze: Ich bin müde.

Hahn: Ich habe Durst.

Hund: Ich will essen und schlafen.

Esel: Wir müssen uns ausruhen. Guckt! Dort ist ein großer Baum. Wir können uns unter dem Baum erholen.

Die Freunde sitzen unter dem Baum .

Hahn: Freunde! Ich sehe das Licht und ein Haus.

Der Esel nähert sich dem Fenster und schaut hinein.

Hahn: Was siehst du?

Esel: Ich sehe einen Tisch ... und Räuber. Sie essen und trinken. Wir können diese Räuber erschrecken

Hahn: Aber wie erschrecken wir sie?

Da ratschlagen Freunde.

Hund: Ich springe auf des Esels Rücken.

Katze: Ich klettere auf den Hund.

Hahn: Ich fliege hinauf und sitze mich der Katze auf den Kopf.

Der Hund bellt, die Katze miaut, der Esel schreit, der Hahn kräht.
Die Freunde erschrecken die Räuber.
Die Räuber laufen weg.

Hund: Hier ist sehr viel Essen.

Esel: Hier können wir wohnen und werden Musikanten.

Die Bremer Musikanten singen die lustigen Lieder.

Allerbeste Freude unter andern
Ist mit Freunden durch die Welt zu wandern.
Schwierigkeiten schrecken nicht die Freunde.
Uns bereitet jede Reise Freude

Unsere Berufung ist zu singen
Und den Menschen Fröhlichkeit zu bringen.
Glanz und Reichtum goldener Paläste
Werden für uns Freiheit nie ersetzen.

Unser Teppich ist die grüne Wiese,
Unsre Wände sind die Kiefer-Riesen.
Unser Dach ist Himmel, so ist's eben.
Unser Glück ist immer so zu leben.